

All ska med när Borlänge ställer om.

Lokalt valmanifest 2022-2026

Miljöpartiet Borlänge

Det är nu isen smälter i Arktis. Det är nu konflikter växer i torkans spår. Klimatförändringarna är inte bara en framtidsfråga. De händer nu.

Lösningarna finns. Det finns ännu möjlighet att vända utvecklingen. Det kräver en modig klimat- och miljöpolitik, en jämlik fördelning och ett solidariskt arbete för att minimera konsekvenserna av de miljöförändringar som redan har skett. Vi vill ha ett samhälle där vi varken bränner ut planeten eller oss själva.

Det här är en lång version av vårt lokala valmanifest som Miljöpartiet går till val på i Borlänge 2022. Här hittar du vår lokala politik i flera olika sakfrågor och kan fördjupa dig mer i våra ståndpunkter än vad som går att läsa i vår kortversion av Miljöpartiet Borlänges valprogram.

Vi vill hejda klimatförändringarna. Vi vill bevara den biologiska mångfalden. Vi vill ställa om till ett samhälle som klarar naturens gränser. Vi vill bygga en framtid att längta efter.

Håller du med oss? Rösta grönt 11 september!

Miljöpartiets idé

- Solidaritet med djur, natur och ekosystemet.
- Solidaritet med kommande generationer.
- Solidaritet med världens alla människor.

Barn och förskola

Förskolan och barnomsorgen är första steget i ett livslångt lärande. Här, när nyfikenheten vaknar och de sociala färdigheterna utvecklas, lägger vi grunden för ett aktivt liv.

I vårt Borlänge läggs grunden för lärandet i förskolan. Därför krävs fortsatta investeringar i förskolan – inte skattesänkningar. Förskollärare och fritidspedagoger ska kunna sköta sitt pedagogiska uppdrag. Då behövs tillräckligt många kollegor, bra lokaler och barngrupper som inte är för stora.

Vi vill:

- minska barngrupperna i förskolan.
- ha fler socialpedagoger, specialpedagoger och kuratorer på skolor och förskolor.
- att barn vid behov ska få mer tid i förskolan och fritids även om de har föräldrar som är föräldralediga. Det gäller särskilt barn som har föräldrar som är föräldralediga med tvillingar.
- stimulera barnens lust att läsa redan i förskolan.
- att hållbar utveckling, miljömedvetenhet, jämställdhet och allas lika värde ska genomsyra all pedagogisk verksamhet.

Bilar och bränsle

Beroende av bil ska inte behöva innebära beroende av bensin och diesel. Vi vill att bilar ska köra på förnybara bränslen och el – och att fler ska ha möjlighet att välja bort bilen.

I vårt Borlänge gör vi det lättare att klara sig utan bil. För den som ändå behöver bilen blir det allt lättare att ta sig fram och att parkera, ju fler som istället väljer buss, gång eller cykel.

Vi vill anpassa staden så att man i första hand kan ta sig fram genom att gå, cykla eller åka kollektivt. Laddstolpar och bilpooler ska finnas där människor bor och verkar.

Vi vill:

- fortsätta bygga ut infrastrukturen för laddning av elbilar.
- verka för fler bilpooler i Borlänge.
- bygga fler gång- och cykelvägar, cykelgarage samt innovativa och stöldsäkra cykelparkeringar.
- göra det lättare och säkrare för Borlängebor att gå och cykla till skolan, fritidsaktiviteter och arbete.
- förbättra underhåll och snöröjning av gång- och cykelvägar.
- att alla barn ska få växa upp med ren luft, även inne i våra städer.
- göra det lättare att leva utan bil.

Bostäder

Alla behöver någonstans att bo. Vi vill bygga fler klimatsmarta bostäder och se till att alla har råd med en bostad. Att bygga bostäder är mer än att bara föra upp hus – det är en del i att bygga ett sammanhållet Borlänge.

I vårt Borlänge byggs det mer idag än vad det gjorts på länge, men fortfarande råder det bostadsbrist i kommunen. Miljöpartiet jobbar för att alla ska ha rätt till, och ha råd med, en bostad. Vi vill även minska trångboddheten i Borlänge.

I vårt Borlänge ska en student aldrig behöva tacka nej till sin utbildning för att det inte går att hitta en bostad. Vi vill bygga fler bostäder för studenter till rimliga kostnader.

Vi vill:

- att Borlänge erbjuder en blandad bebyggelse, med villor och flerfamiljshus i olika upplåtelseformer i samma områden.
- att kommunen ska ta fram fler villatomter.
- verka för att det byggs flerfamiljshus även på landsbygden.
- driva och stödja ett hållbart byggande bland annat genom att bygga energieffektiva flerbostadshus i trä.
- ha ett levande centrum med bostäder och verksamheter.
- att fler studentlägenheter byggs.

Energi

Vi vill starta energirevolutionen på allvar nu! Teknik för förnybar elproduktion finns på plats och priserna på solceller och vindkraft har minskat. Vår tids största omställning kräver handling. Energislöseri ska bort.

I vårt Borlänge glittrar solceller på taken. Nu är det dags att byta från kärnkraft och fossil energi till hundra procent förnybart. Borlänge ska vara klimatneutralt senast 2030.

Vi vill

- sätta upp solceller på kommunala byggnader och på tak i soliga lägen i Borlänge.
- förbättra informationen till Borlängeborna om att sätta upp egna solceller.
- verka för mer vindkraft på platser där det inte stör boende eller naturen för mycket.

Fritid och föreningsliv

Många i Borlänge är ideellt engagerade. Det är bra för samhällsgemenskapen, folkhälsan och demokratin.

I vårt Borlänge är föreningslivet en viktig grund för en levande demokrati och ett starkt civilsamhälle. Föreningslivet bidrar med en stor del av de aktiviteter som finns för barn och unga och är genom sin verksamhet viktiga förebilder för hela Borlänge. Föreningslivet skapar i hög grad Borlänges verkliga mötesplatser.

Idrottsrörelsen i Borlänge ska vara bred och inkluderande. Alla ska kunna utöva den idrott de vill, oberoende av kön eller funktionsvariation. Vi vill också förbättra möjligheterna till spontanidrott.

Vi vill:

- att alla har möjlighet att delta i olika aktiviteter oavsett funktionsvariation.
- att det ska finnas flera möjligheter till fysiska aktiviteter och fritidsaktiviteter.
- främja barn- och ungdomsverksamhet för att ge förutsättningar för en meningsfull fritid.
- skapa fler arenor för spontanidrott.
- förbättra tillgängligheten till friluftsområden med fler leder och grillplatser.
- skapa fler odlingslotter och informera om var de finns.
- skapa kommunala fritidsgårdar eller annan liknande verksamhet i fler stadsdelar.
- att offentligt drivna fritidsgårdar bör finnas i utsatta områden.
- ställa krav på och följa upp föreningar som får kommunala föreningsbidrag.

Företagande

Borlänge och Dalarna behöver moderna och innovativa företag som skapar jobb både i stad och på landsbygd. Vi vill ge fler företag möjlighet att utvecklas och anställa fler.

I vårt Borlänge ska det vara enkelt att starta och driva företag. För företagare som funderar på att förverkliga sina affärsidéer ska Borlänge kommun vara det

självlara alternativet. Den gröna omställningen behöver moderna och innovativa företag som skapar jobb i hela Borlänge.

Vi vill ge fler företag möjlighet att etablera sig, utvecklas och anställa kompetent personal. Miljöpartiets ambition är att Borlänge ska vara i framkant för nya gröna företag och fortsatt satsa på företagsutveckling inom kulturella- och kreativa näringar.

Vi vill:

- att kommunen skapar förutsättningar så att företag kan drivas med hållbara och cirkulära affärsmodeller.
- erbjuda attraktiva och ändamålsenliga lokaliseringar.
- profilera Borlänge som ett nav för kulturella och kreativa näringar.
- att kommunen fortsatt erbjuder en evenemangslots genom näringslivskontoret.
- främja små, kooperativa och/eller sociala företag vid upphandling.

- att vid offentlig upphandling främja företag som fokuserar på hållbarhet och ställa miljökrav där det är relevant.
- att kommunen särskilt stödjer kvinnors och nyanländas företagande.
- medborgare som har bra affärsidéer ska få riktade stöd för att kunna starta egna företag.

HBTQI+

Alla människor ska ha rätten och friheten att uttrycka sin kärlek, sexualitet och identitet. Från det viker vi aldrig!

I vårt Borlänge ska ingen diskrimineras på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. HBTQI+-kompetensen behöver höjas för att säkerställa att invånarna får ett bra bemötande i kontakt med verksamheterna i kommunen.

HBTQI+-frågor måste tas upp på allvar bland annat i skolan, socialtjänsten, och inom andra kommunala verksamheter. Det berör hela kommunens verksamhetsområde. Kompetens och strukturella åtgärder behövs för att minska trakasserier av människor med homo-, bi-, transsexuell eller queer-identitet.

Vi vill:

- att alla människor ska behandlas lika oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning.
- se till att HBTQI+-perspektivet genomsyrar all kommunal verksamhet.
- utbilda kommunens personal i HBTQI+-frågor.

- införa fler tillgänglighetsanpassade och könsneutrala toaletter och omklädningsrum.

Hälsa

Idag är psykisk ohälsa ett stort och växande folkhälsoproblem, särskilt bland yngre. Vi vill satsa på främjande och förebyggande arbete för att bekämpa psykisk ohälsa. Allt vi kan göra för att minska ohälsan sparar pengar som vi kan använda för att bygga ut vården.

I vårt Borlänge värnar vi folkhälsan och vet att ett förebyggande arbete är bättre än åtgärder i efterhand, såväl vad gäller hälsa som i ett socialt sammanhang, därför vill vi satsa på ett förebyggande folkhälsoarbete.

För att kommunen ska kunna vara en attraktiv arbetsgivare och behålla och rekrytera kompetent personal är arbetsmiljön viktig. Kommunen ska fortsätta utvecklingsarbetet för förbättrad arbetsmiljö med hög delaktighet hos personalen.

I vårt Borlänge har arbetsmiljöfrågorna hög prioritet och varje verksamhet ska ha genomtänkta arbetsmiljöplaner, med fokus på främjande och förebyggande insatser. Här är förkortad normalarbetstid ett viktigt verktyg. Den anställdes rätt till fritid ska respekteras genom en väl genomtänkt personalpolitik.

Vi vill:

- bryta trenden med en ökande psykisk ohälsa.
- att det ska finnas flera möjligheter till fysiska aktiviteter och fritidsaktiviteter.

- sänka normalarbetstiden till 35 timmar, i första hand inom vård och omsorg.
- att kompetensförsörjningen säkras och övertidsarbete undviks i verksamheter där det är möjligt.
- att kommunen fortsätter arbetet med god arbetsmiljö och att minska sjukfrånvaron.
- att kommunen ger aktivt stöd med friskvård.
- stärka specialistkompetenser i kommunen genom att dessa yrkesgrupper i högre grad ska arbeta med det som de är utbildade till och minska andelen generella uppgifter.
- verka för ett mer jämlikt och jämställt Borlänge genom att ge förutsättningar för alla att få utbildning, arbete och en god hälsa.
- att fontänhus ska startas i Borlänge - en frivillig dagverksamhet där människor med psykisk ohälsa träffas för att arbeta och driva projekt tillsammans.

Integration

Integration är en viktig fråga som egentligen är en enkel tanke. Det handlar om att mötas och tillsammans bygga ett bättre samhälle.

I vårt Borlänge får vi folk att mötas genom likvärdiga förutsättningar - inflytande, delaktighet, öppenhet, bemötande och tillgång till väsentlig information. Språk, utbildning och arbete bidrar till en lyckad integration.

Integrationen är också viktig i Borlänge där många arbetsplatser behöver mer personal. En lyckad integration skapar jobbkedjor där vi ser att fler Borlängebor kommer i arbete.

Det finns många nyckelfaktorer för en lyckad integration. Skola, boende, kollektivtrafik, kultur och idrott. Överallt där vi möts, där sker det.

Vi vill:

- att SFI även ska bedrivas av våra folkhögskolor i kommunen.
- erbjuda praktikplatser och introduktionsjobb för utlandsfödda som behöver lära sig svenska. Exempelvis genom serviceuppgifter inom äldreomsorgen eller förskolan, i kombination med en utbildning i svenska.
- Inrätta IOP avtal (idéburet offentligt partnerskap) med föreningar och organisationer som vill arbeta med integration.

Jobb

Vi vill ge människor mer makt över sin tid och framtid. Arbetsmarknaden ska vara jämställd och de som idag, av olika anledningar, inte har ett jobb ska få nya vägar in i arbete.

I vårt Borlänge ska alla invånare få bra förutsättningar till jobb och egen försörjning. Vi ska ha en jämlik arbetsmarknad där ingen ska diskrimineras. Lönerna ska vara jämställda. Kommunens värdegrund ska genomsyra hela kommunens verksamhet. Ingen ska diskrimineras på grund av hudfärg, ursprung, sexuell läggning eller annat.

För den som funderar på att ta steget och förverkliga sina idéer om ett företag ska det kännas tryggt och enkelt. Vi vill fortsätta förbättra småföretagens villkor och ge fler företag förutsättningar att utvecklas och anställa fler.

Vi vill:

- ha jämställda löner och karriärmöjligheter.
- att kommunen tillsammans med näringslivet erbjuder sommarjobb till alla ungdomar i kommunen.
- skapa nya möjligheter till omskolning, karriärväxling och bildning.

Jämställdhet och jämlikhet

Miljöpartiet vill skapa ett mänskligt och välkomnande samhälle där alla kan delta på sina villkor. Idag är diskriminering och rasism en del av många människors vardag. Det vill vi ändra på.

I vårt Borlänge är alla människor lika mycket värda, men trots det behandlas människor än idag olika baserat på bland annat hudfärg, namn, religion och sexuell läggning. Ett jämlikt samhälle är kärnan för en levande demokrati som är viktig för att vi ska kunna leva bra liv tillsammans.

Feminismen måste gå längre. Mäns våld mot kvinnor måste få ett slut, kvinnor måste få halva makten och hela lönen, ingen ska begränsas av sitt kön.

Vi vill:

- bekämpa alla former av främlingsfientlighet, diskriminering och destruktiva exkluderande normer.

- verka för ett mer jämlikt och jämställt Borlänge genom att ge förutsättningar för alla att få utbildning, arbete och en god hälsa.
- stärka kommunens arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.
- att kommunen ger ett långsiktigt högt stöd till kvinnojouren och tjejjouren.
- erbjuda förtur till bostad till de som flyr våld.

Kemikalier

Vi drabbas alla av de skadliga ämnen som finns i våra kläder, vår mat och vår miljö. Barn är särskilt utsatta. Miljöpartiet driver på för att alla ska få en giftfri vardag.

I vårt Borlänge ska det vara en självklarhet att alla ska kunna känna sig trygga med att barnens leksaker, vattnet vi dricker och alla produkter vi omger oss med är fria från farliga kemikalier. Alla har rätt till en giftfri vardag.

Vi vill:

- arbeta för en giftfri miljö och få bort farliga ämnen från miljöer. I synnerhet där barn vistas.
- minska utsläppen av mikroplaster till naturen.
- fortsätta arbetet med giftfri förskola och utöka det till skolor.

Klimat

Klimatfrågan är vår tids stora ödesfråga. De beslut vi tar nu är avgörande för planeten och kommande generationer, våra barn och barnbarn.

I vårt Borlänge jobbar vi för att minska klimatpåverkan och nå alla miljömål. Vi är på god väg men vi måste göra mer och gå snabbare fram. Ambitionen är att skyndsamt bli en klimatsmart kommun som inte förbrukar för mycket av naturens resurser.

Miljöpartiet vill att Borlängeborna engagerar sig i arbetet genom dialog och utbyte om hur vi kan bli ett hållbart Borlänge. Tillsammans kan vi sprida kunskap i våra närområden och genomföra åtgärder för att få till ett mer hållbart samhälle.

I vårt Borlänge stöttar vi klimatomställningen i alla delar av samhället, i alla branscher och i hela kommunen.

Vi vill:

- hejda klimatförändringarna.
- minska koldioxidutsläppen drastiskt - och därmed följa Parisavtalet och kommunens koldioxidbudget.
- snabba på genomförandet av kommunens miljöstrategi som handlar om både klimat, biologisk mångfald och cirkulär ekonomi.
- utveckla arbetet med kommunens koldioxidbudget så den blir ännu mer styrande.

- anpassa kommunens verksamheter utifrån klimatförändringarna, exempelvis översvämningar och värmeböljor. Äldreboenden och skolor måste klimatanpassas.
- underlätta för byar och stadsdelar att starta omställningsgrupper som kan verka för ett hållbart samhälle på ett praktiskt sätt.
- göra det lättare att återbruka, återanvända, återvinna och dela saker. Verka för att gynna second hand och fritidsbank samt införa fastighetsnära insamling.

Kollektivtrafik

Det ska vara enkelt att resa kollektivt. Fler ska få tillgång till bättre kollektivtrafik och kunna välja bort bilen.

I vårt Borlänge ska du kunna välja att åka buss oavsett om du ska besöka farmor i Kvarnsveden, vårdcentralen i Domnarvet, badplatsen i Romme eller kärleken i Idkerberget. Vi anser att kollektivtrafik är en rättighet och att man ska ha möjlighet att åka kollektivt både till vardags och på helger.

Vi vill underlätta för människor att kunna mötas i de olika stadsdelarna i kommunen. I samarbete med regionen vill vi förbättra kollektivtrafiken i hela Borlänge.

Vi säger nej till fortsatta subventioner av Dalaflyget, eftersom flyg är det mest klimatpåverkande färdmedlet.

Vi vill:

- satsa på kollektivtrafik i hela Borlänge.

- upphöra med kommunala bidrag till Dala Airport.
- utreda om fler kommunala badplatser kan nås med linjebuss.
- i samarbete med regionen förbättra Borlänges kollektivtrafik.

Kultur

Kulturen ger upplevelser, stärker bildningen och får nya idéer att växa. Konst och kultur kan utmana etablerade föreställningar och hjälpa kritiskt tänkande. Miljöpartiet kommer alltid värna principen mer kultur till fler.

I vårt Borlänge ser vi att ett rikt kulturliv ger ökad livskvalitet för medborgarna och bidrar till att Borlänge blir en mer attraktiv kommun att leva i. Kvalitativt gestaltade livsmiljöer bidrar till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle där både trygghet och delaktighet är centralt. Konsten och kulturen ska vara öppen och tillgänglig för alla som vistas i vår kommun.

I vårt Borlänge värnar och vårdar vi vårt kulturarv samtidigt som vi välkomnar nya konstnärer och kulturyttringar. Vi satsar även långsiktigt genom att slå vakt om Borlänges konstnärliga utbildningar. Vi medverkar gärna i regionala kultursatsningar.

Vi vill:

- stärka den ekonomiska och sociala tryggheten för konstnärer och kulturskapare.
- att Borlänge får ett kulturhus av högsta klass i Galaxen där ett nytt bibliotek och konsertsal inryms.

- Att kommunen upprätthåller enprocentsregeln och bidrar till inköp av konst från lokala konstnärer för utsmyckning av offentliga byggnader i kommunen.
- att kommunen ingår som en drivande finansiär i regionala kultursatsningar som Dalapop och Filmfonden.

Landsbygd

Det ska inte spela någon roll var i kommunen du bor. Du ska kunna leva, jobba och driva företag i hela Borlänge. Landsbygden har en nyckelroll i omställningen till ett mer hållbart samhälle.

I vårt Borlänge är landsbygderna runt om i kommunen sina alldeles egna platser – så mycket mer än förorter där stadspendlare bor. Med den utgångspunkten måste vi utveckla befintliga och nya mötesplatser och göra det möjligt för fler att helt eller delvis leva av det jorden ger.

Vi vill:

- underlätta för byar och stadsdelar att starta omställningsgrupper som kan verka för ett hållbart samhälle på ett praktiskt sätt.
- verka för att det byggs flerfamiljshus även på landsbygden.
- bygga ut digitalisering och bredband i hela kommunen.
- satsa på natur- och ekoturism.

Mat och jordbruk

Vilken mat vi lägger på tallriken spelar roll. Vi vill ha ekologisk och klimatsmart mat på tallriken, nu. Mat som är god, näringsrik, giftfri och närproducerad.

I vårt Borlänge ska det finnas ett hållbart jordbruk som producerar god och hälsosam mat, material och energi, men också livsviktiga ekosystemtjänster som biologisk mångfald, rika odlingsjordar och rent vatten. Vi vill att

köttkonsumtionen i kommunens verksamheter minskar och att andelen klimatsmart mat istället ökar.

Vi vill:

- öka andelen klimatsmart, ekologisk och närodlad mat i kommunens verksamheter.
- minska köttkonsumtionen, både för klimatet och för vår egen hälsa. Vi vill ha mer växtbaserad mat i skolorna.
- bevara jordbruksmarken, ny bebyggelse ska endast i undantagsfall tillåtas på jordbruksmark.

Omsorg och äldre

Alla äldre ska kunna må bra så länge som möjligt. Vi vill att fler får möjlighet att leva och bo som de önskar även på äldre dagar, och att det finns en trygg äldreomsorg i hela kommunen.

I vårt Borlänge ska man kunna känna sig trygg med att omsorgen håller hög kvalitet med tillräcklig och utbildad personal. Alla ska kunna lita på kvaliteten och tryggheten i omsorgen, oavsett vem som utför den. Vi är öppna för kooperativa driftsformer och intraprenader inom kommunen, men det vi investerar i vår välfärd ska gå till människor som behöver det. Eventuella överskott ska återinvesteras i verksamheten.

Oavsett ålder ska man ha makt över sitt eget liv. För den som inte kan eller vill bo hemma ska det finnas boendeformer som passar ens önskemål. Den som bor kvar hemma ska få tillgång till bra hemtjänst där man får träffa personer som man känner igen och som har tid för varje besök.

I vårt Borlänge får de äldre som behöver hjälp utifrån sina behov och av kompetent personal. Vi vill förbättra arbetsvillkoren för de som jobbar inom äldreomsorgen. Maten som serveras i äldreomsorgen ska vara ekologisk, näringsrik och närproducerad och med en ökad grad av vegetarisk kost.

Vi vill:

- att äldre som behöver hjälp får trygg hjälp efter behov.
- se bättre arbetsvillkor för de som jobbar inom äldreomsorgen.
- motverka åldersdiskriminering.
- att kommunen verkar för att fler äldre lever ett aktivt och friskt liv.
- att det byggs bostäder för äldre och personer med funktionsvariation så att det täcker de behov som finns.

- ge äldre i behov av hjälp större utrymme att själva få uttrycka sina behov och mer bestämma över sin vardag.
- verka för att omsorgspersonalen har tillräckliga språkkunskaper.

Samhällsplanering

Samhällsplanering är en viktig del av Borlänges utveckling. Det finns stora möjligheter att förtäta i centrala staden för att bygga fler klimatsmarta fastigheter samtidigt som en modern stad med parker, uteserveringar, scener och andra mötesplatser där människor vill umgås utvecklas.

I vårt Borlänge underlättar vi för människor att kunna mötas i kommunens alla hörn. I samarbete med regionen vill vi förbättra kollektivtrafiken. I Borlänge finns behov av bil för många men vi vill anpassa staden så att man i första hand kan ta sig fram genom att gå, cykla och åka buss.

Samhällsplaneringen påverkar människors liv och vardag. Därför är det viktigt att allmänheten får tycka till och ge synpunkter på nya projekt i staden. I varje nytt projekt är det viktigt att hänsyn tas till flera variabler exempelvis närboende, näringsliv, kulturella värden och givetvis miljösynpunkt.

Vi vill:

- att Borlängeborna ges bättre förutsättningar att komma med synpunkter och förslag i samband med samhällsplanering.
- att kommunen planerar så att det finns tillräckligt med äldreboenden, skolor och förskolor.
- skapa ett mer sammanhållet och tryggt nät av gång- och cykelvägar.

- förbättra underhåll och snöröjning av gång- och cykelvägar.
- göra det lättare och säkrare för Borlängebor att gå och cykla till skolan, fritidsaktiviteter och arbete.
- ha ett levande centrum med bostäder och verksamheter.
- utveckla medborgardialog mellan kommunen och Borlängeborna.

Skog och biologisk mångfald

Vi människor är beroende av ekosystemen som ger oss luft, vatten, energi och mat. Därför måste skogen, jorden och vattnet brukas på ett hållbart sätt. Miljöpartiet vill bevara våra djur- och växtarter och skydda skogarna.

I vårt Borlänge brukas jord, skog och vatten varsamt. Vi jobbar för ett hyggesfritt brukande av skogen - skogsbruk som både binder kol i marken och ger bra virke samtidigt som skogen blir en allt rikare källa till liv för växter, svampar, djur och människor. Vattendrag och våtmarker får vår hjälp att hitta tillbaka till sina otämjda former.

För oss är det viktigt att skydda värdefull natur och bevara den biologiska mångfalden, i Borlänge och i hela världen. På global nivå pågår just nu den största utrotningen av arter i mänsklighetens historia. Även i Sverige går utvecklingen åt helt fel håll. Ekosystemen i våra hav, skogar, fjäll, sjöar och jordbruksmarker fortsätter att utarmas. Men mycket återstår som vi kan rädda.

I vårt Borlänge är skogen och våra friluftsområden en naturlig del av fritidspolitiken där vi verkar för att fler Borlängebor enkelt kan hitta ut i skog och mark.

Vi vill:

- bevara värdefull natur och bilda fler naturreservat. Ny bebyggelse ska inte tillåtas i skyddsvärd natur.
- verka för mer ängsmark för ökad biologisk mångfald.
- plantera fler träd och utveckla arbetet med ekosystemtjänster.
- bekämpa invasiva arter.
- återställa våtmarker.

Skola och utbildning

Miljöpartiet vill att Borlänge ska välja fortsatt väg framåt för skolan. Vi vill ha en jämlik skola och förskola där alla elever ges möjlighet att utvecklas och må bra. Skolsegregationen ska brytas.

I vårt Borlänge ska varje elev ges möjlighet att vara sig själv och växa i sin egen takt. Alla elever ska få förutsättningar att nå sina mål och gå vidare till högre

utbildning eller jobb. Det ska inte finnas bra och dåliga skolor – alla har rätt att lyckas och utvecklas i skolan.

Etiska diskussioner och övning i kritiskt tänkande är viktiga inslag i undervisningen för att förbereda varje elev för att delta i samhällsutvecklingen. Skolornas arbete med att motverka mobbning måste stärkas. Utbildning mot mobbning och främlingsfientlighet ska vara en självklarhet i skolans arbete.

I vårt Borlänge ska skolan skapa förutsättningar för psykisk hälsa och välmående. Rätt stöd som sätts in i tid är både mänskligt och samhällsekonomiskt mer effektivt än stöd som kommer senare i livet.

Vi vill:

- öka andelen behöriga lärare.
- säkerställa att alla skolor bedriver fullgod läxhjälp för de barn som behöver, gärna tillsammans med civilsamhället.
- ha fler socialpedagoger, specialpedagoger och kuratorer på skolor och förskolor.
- att kommunen har personal som kan samordna elevers behov med BUP, socialtjänsten och skolan.
- skapa en jämlik skola med elever från blandade bakgrunder för att främja integrationen.
- ha en jämställd och jämlik skolidrott – det ska vara frivilligt med ombyte och dusch. Enskilda duschar ska byggas vid om- och nybyggnation.
- att skolan ska erbjuda frukt till de barn som inte har med sig egen.
- se till så det finns tillräckligt med vuxna i skolan.
- att barn som behöver särskilt stöd eller anpassningar måste få det tidigt.
- att hållbar utveckling, miljömedvetenhet, jämställdhet och allas lika värde ska genomsyra all pedagogisk verksamhet.

- erbjuda gratis mensskydd på toaletterna på kommunens skolor.
- ge fler barn plats på fritidshem oavsett om deras vårdnadshavare arbetar eller inte.

Socialt skyddsnät

Alla människor kan behöva extra stöd under någon period i livet för att klara av en svår familjesituation, ta sig ur ekonomiska bekymmer eller skadliga vanor. När människor av olika anledningar behöver stöd, ska samhället erbjuda bästa möjliga insatser. Samtidigt måste vi göra allt vi kan för att förebygga att människor hamnar i social utsatthet som till exempel brottslighet eller missbruk.

I vårt Borlänge arbetar vi förebyggande och med tidiga insatser. Vi vägrar acceptera att människor som far illa inte får det stöd och den omsorg de behöver. Personer som behöver extra eller tillfälligt stöd ska aldrig lämnas vid sidan av. Varje person som vistas i Borlänge har rätt till stöd och hjälp med grund i de mänskliga rättigheterna.

Vi vill:

- stärka kommunens arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Utbilda kommunens personal för att öka kunskapen.
- att kommunen ger ett långsiktigt högt stöd till kvinnojouren.
- erbjuda förtur till bostad till de som flyr våld.
- stärka socialtjänstens förebyggande arbete med barn och familjer i behov av stöd, tex genom familjecentraler, öppna förskolor, elevhälsa, aktivitetsbaserade fritidsgårdar.

- verka för att socialtjänsten samverkar mera med andra myndigheter.
- förbättra möjligheterna till föräldrautbildning.
- värna familjerådgivningen i Borlänge.

Trygghet

Alla ska kunna känna sig säkra och trygga i Borlänge. Vi vill jobba förebyggande för att motverka kriminalitet och sätta stopp för den organiserade brottsligheten.

I vårt Borlänge kommer vi aldrig tolerera våld och kriminalitet oavsett vilken ideologi som ligger bakom. Miljöpartiet vill förebygga att extremistiska och våldsbejakande attityder uppstår och agera när de omsätts i handling, med rättssäkerheten som grund, eftersom det är just det öppna samhällets värderingar vi ska försvara.

När vi ser riskfaktorer hos barn måste insatser sättas in tidigt. Då finns större chans att rädda en ung person undan brottslighet. Vi vill satsa på förebyggande arbete redan i förskolan.

Vi vill:

- jobba aktivt med tryggheten i all kommunal verksamhet.
- bekämpa alla former av främlingsfientlighet, diskriminering och destruktiva exkluderande normer.
- anställa fler trygghetsvårdar.

- stärka kommunens arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Utbilda kommunens personal för att öka kunskapen.
- stärka socialtjänstens förebyggande arbete med barn och familjer i behov av stöd, tex genom familjecentraler, öppna förskolor, elevhälsa, aktivitetsbaserade fritidsgårdar.
- verka för att socialtjänsten samverkar mera med andra myndigheter.
- Att det ska finnas rekreations- och grönytor med god belysning.
- kraftigt begränsa användningen av fyrverkerier i tätorterna för att minska oljud och olycksrisker.